

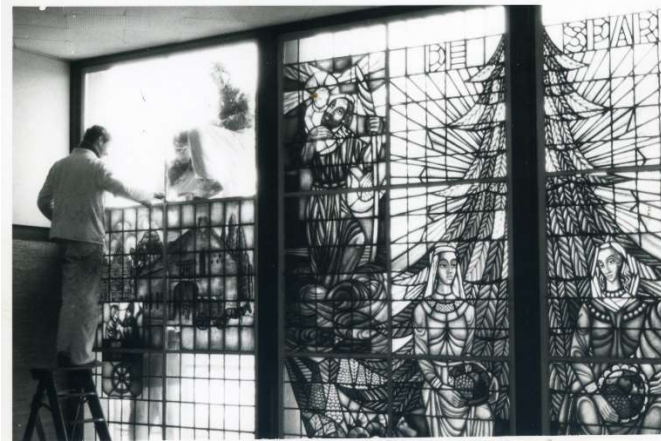
De wonderlijke geschiedenis van de SPAR-ramen

Het zal niet veel mensen ontgaan zijn: Museum De Voorde heeft glas-in-lood ramen van de SPAR ‘ontdekt’, zoals het AD en het Streekblad het omschreven. Nu de achtergrond en herkomst van de objecten bekend zijn, zetten we de geschiedenis van de ramen op een rijtje.

De glas-in-lood ramen zijn niet één bij elkaar horende groep; elk raam blijkt een verschillende herkomst te hebben. De meeste ramen zijn afkomstig van firma Mol-Pauwels; een groothandel binnen de SPAR dat oorspronkelijk gevestigd was in Nieuwkuijk. Bij gebrek aan ruimte liet het bedrijf in 1956 een groothandel bouwen aan de Parallelweg in 's-Hertogenbosch dat toen Europa's modernste groothandel werd. Voor de voorgevel van het kantoor werden in 1956 meerdere glas-in-lood ramen vervaardigd door de Haarsteegse glazenier Rien van de Pol met het thema 'In 't Land van Belofte' (zie afbeelding 1). Dit thema was de merknaam van de groothandel en staat hier ook symbool voor de verhuizing van het bedrijf. Naast de glas-in-lood ramen is ook een opalinepaneel gemaakt dat werd geschonken namens de werknemers (zie afbeelding 2). De iconografie van de SPAR komt prominent terug in alle stukken, zoals het gebruik was voor alle bij de SPAR aangesloten groothandels.

Eén glas-in-lood raam heeft een geheel andere herkomst en is toe te schrijven aan de Almelose kunstenaar Berry Brugman (zie afbeelding 3). Het raam komt uit 1954 en is vervaardigd voor de firma Nijhof uit Hengelo, een groothandel binnen de SPAR. Op het raam zijn de IJsselcentrale, de Lambertuskerk in het centrum van Hengelo én het hoofdkantoor van firma Nijhof aan de Breemarsweg in Hengelo te zien.

De ramen zijn gezamenlijk in 2011 bij het museum terecht gekomen als permanente bruikleen van de SPAR Holding NV. Het glas-in-lood raam uit Hengelo is de enige die in het museum is tentoongesteld, met name vanwege de grootte van de andere objecten, maar dit werd ook als het fraaiste raam gezien. De glas-in-lood ramen en het opalinepaneel zijn dus niet afkomstig uit Zoetermeer en ook geen eigendom van het museum. Het zal aan de SPAR Holding NV zijn om een nieuwe bestemming te kiezen. Het museum kan hierin adviseren aan de hand van de waarderingen die de Zoetermeerse inwoners hebben gegeven in *de Ontzameling*.

Afbeelding 1: Glazenier Rien van der Pol met de glas-in-lood ramen in het kantoor van groothandel Mol-Pauwels, 1956.

Afbeelding 2: Opalinepaneel 'In 't Land van Belofte' van glazenier Rien van der Pol.

Afbeelding 3: Glas-in-lood raam van de Almelose kunstenaar Berry Brugman.

De Waarderings sessie SPAR glas-in-lood raam

Museumprofessional Leroy Fisscher begeleidde de waarderingssessie rondom de SPAR glas-in-lood ramen van 21 maart 2024. Verschillende deelnemers waren aangeschoven waaronder de huidige eigenaar van de SPAR en de auteur van het boek over de SPAR.

Voor de auteur van het boek was het een grote verrassing en ware sensatie om de ramen in het echt te kunnen zien. Nóg meer fascinatie bestond bij de eigenaar van De Spar. Voor hem was de titel ‘Door Eendrachtig Samenwerken Profiteren Allen Regelmatig’, afgekort DE SPAR, het meest ontroerend. Het is tot op de dag van vandaag de slogan van de wereldwijd bekende supermarktketen: “Er staat hier een 90-jaar oud raam tegen de muur, wat voor ons nog steeds relevant is.” Werknemers zijn zeer trots op deze slogan. De eigenaar gaf aan dat zij al jaren op zoek zijn naar een pand in Zoetermeer, omdat hij graag terug wil naar de *roots* van het bedrijf.

Over het algemeen bestond er consensus over de beoordeling. De historische waarde was hoog, evenals de artistieke waarde. Of het maatschappelijk erg veel waard was, werd betwijfeld. Het was volgens de aanwezigen voor slechts hele specifieke groepen mensen van belang. Verreweg het meest gewaardeerd werd de ‘beleving’.